

Osvobození Karlovarského kraje

Konec druhé světové války přinesl obyvatelům dnešního Karlovarského kraje dramatické dny plné nejistoty, pohybu ustupujících německých jednotek a očekávání příchodu spojeneckých vojsk. Na rozdíl od většiny území Československa, které osvobodila Rudá armáda, se rozhodující část Karlovarska ocitla v prostoru postupu americké **3. armády generála George S. Pattona**. Právě američtí vojáci vstoupili do většiny měst a obcí dnešního kraje a ukončili zde šestiletou nacistickou okupaci.

První americké jednotky vstoupily na území předmnichovského Československa již **18. dubna 1945** v prostoru **Ašského výběžku**. Odtud pokračovaly směrem na Cheb, který se stal prvním významným městem dnešního Karlovarského kraje, o něž se vedly boje. Dne **25. dubna 1945** byl **Cheb** po bojích dobyt americkými jednotkami a stal se důležitou základnou pro další postup do vnitrozemí.

Americká vojska tehdy disponovala značnou převahou v technice i letectvu. Kolony tvořily **tanky M4 Sherman, lehké tanky M24 Chaffee, obrněné automobily M8 Greyhound, polopásové transportéry M3 Half-track a stovky nákladních automobilů**. Na konci války již německé jednotky v oblasti nedokázaly klást souvislý odpor. Jejich hlavním cílem bylo dostat se do amerického zajetí a vyhnout se zajetí sovětskému.

Po dobytí Chebu postupovali Američané dále na východ a severovýchod. V posledních květnových dnech války osvobodili **Mariánské Lázně, Františkovy Lázně, Sokolov, Loket, Horní Slavkov, Nejdek, Bochov, Žlutice, Toužim, Ostrov i Jáchymov**. Ve většině těchto měst již neprobíhaly rozsáhlé boje, ale situace byla stále nebezpečná. V krajině se pohybovaly ozbrojené skupiny ustupujícího Wehrmachtu a jednotek SS, které se snažily proniknout na západ.

Zvláštní postavení měly **Karlovy Vary**. Podle dohod mezi Spojenými státy a Sovětským svazem mělo město připadnout do prostoru určeného pro postup Rudé armády. Američané proto zpočátku zastavili u Lokte. Dne **8. května** však vyslali do Karlových Varů malou skupinu, která pomohla předat správu města českému národnímu výboru a zajistit pořádek. Hlavní sovětské jednotky dorazily až **11. května**, kdy už bylo město několik dní pod českou správou a bez německé moci. Proto otázka, kdo Karlovy Vary osvobodil, bývá dodnes předmětem diskusí. Historické dokumenty však potvrzují, že Američané byli ve městě dříve a sehráli klíčovou roli při převzetí moci.

- Na rozdíl od rozšířené představy se Rudá armáda na území dnešního Karlovarského kraje objevila jen v omezeném rozsahu. Sovětské jednotky postupovaly přes Krušné hory od Chomutova a Saska a vstoupily především do některých horských oblastí na severovýchodním okraji kraje. Mezi nejvýznamnější místa osvobozená **Rudou armádou** patřily **Boží Dar, Potůčky a Horní Blatná**. Sovětští vojáci se objevili také v některých menších horských obcích Krušných hor, kam postupovali od Kadaně, Chomutova a z prostoru dnešního Ústeckého kraje. Většina území, včetně Chebu, Sokolova, Karlových Varů, Ostrova, Jáchymova a Nejdku, byla obsazena americkou armádou.
- Po skončení bojů se Karlovarsko stalo místem setkání dvou vítězných armád. Na březích Ohře, v Karlových Varech i dalších městech se setkávali američtí a sovětští vojáci. V květnu a červnu 1945 zde panovala zvláštní atmosféra. V ulicích bylo možné potkat americké Shermany vedle sovětských T-34, zatímco tisíce německých vojáků proudily do zajateckých táborů. Později se podle spojeneckých dohod americké jednotky stáhly a celý kraj se stal součástí poválečného Československa pod sovětskou sférou vlivu.
- Z historického hlediska lze říci, že přibližně **90 až 95 procent rozlohy** dnešního Karlovarského kraje osvobodila americká armáda. Rudá armáda osvobodila především menší pás horského území v Krušných horách na severovýchodním okraji kraje. Karlovarský kraj tak představuje jeden z mála regionů České republiky, kde hlavní tíhu osvobozovacích operací nesly americké jednotky, zatímco role Rudé armády byla ve srovnání se zbytkem republiky výrazně menší.
- Osvobození Karlovarského kraje tak představuje jednu z nejzajímavějších kapitol českých dějin druhé světové války. Na rozdíl od většiny republiky zde byli prvními osvoboditeli vojáci americké armády. Jejich postup od Aše a Chebu přes Sokolovsko až ke Karlovým Varům a Krušným horám znamenal definitivní konec nacistické moci v západních Čechách a návrat svobody do regionu po šesti letech okupace.

Vladimír BRUŽEŇÁK
Pavel OLŠMÍD

Květen bez šeríků

Závěr 2. světové
války a poslední
boje americké
armády na Chebsku
a Sokolovsku

2. rozšířené
vydání

Vladimír BRUŽEŇÁK

VE STÍNU KRUŠNÝCH HOR

z historie poboček koncentračního tábora
Flossenbürg na Karlovarsku a Sokolovsku
(Svatava, Kraslice, Nová Role, Ostrov a Korunní)
a pochodů smrti

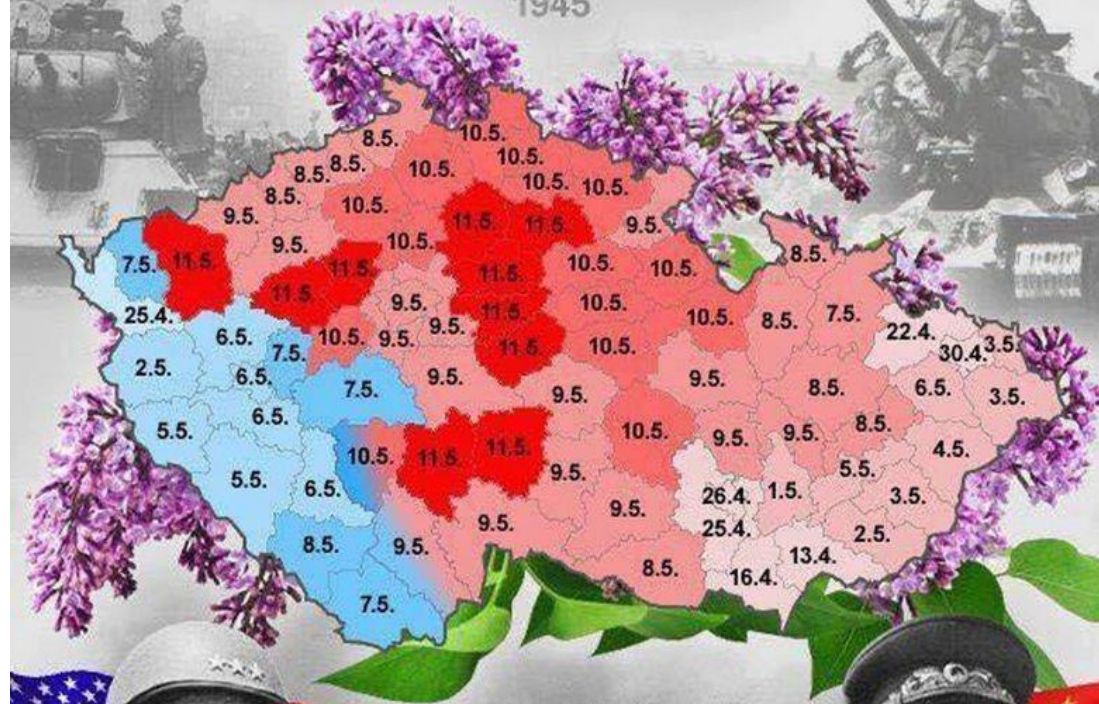
2. vydání

OSVOBOZENÍ ČESKÝCH ZEMÍ SPOJENECKÝMI VOJSKY

1945

datum osvobození okresního města
armádou USA / armádou SSSR

Generál George S. Patton

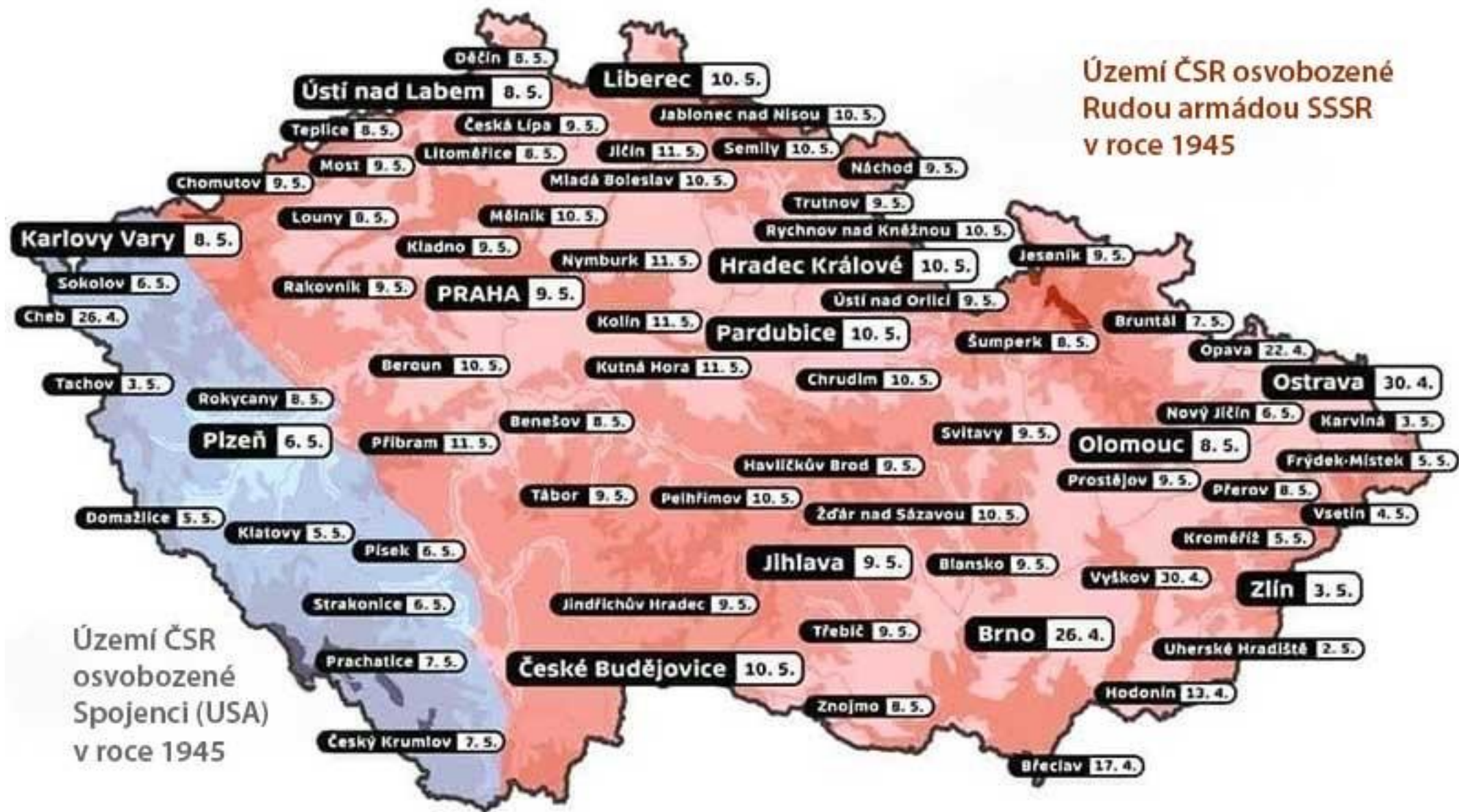
Generál Ivan S. Koněv

M4 Sherman

T-34-76

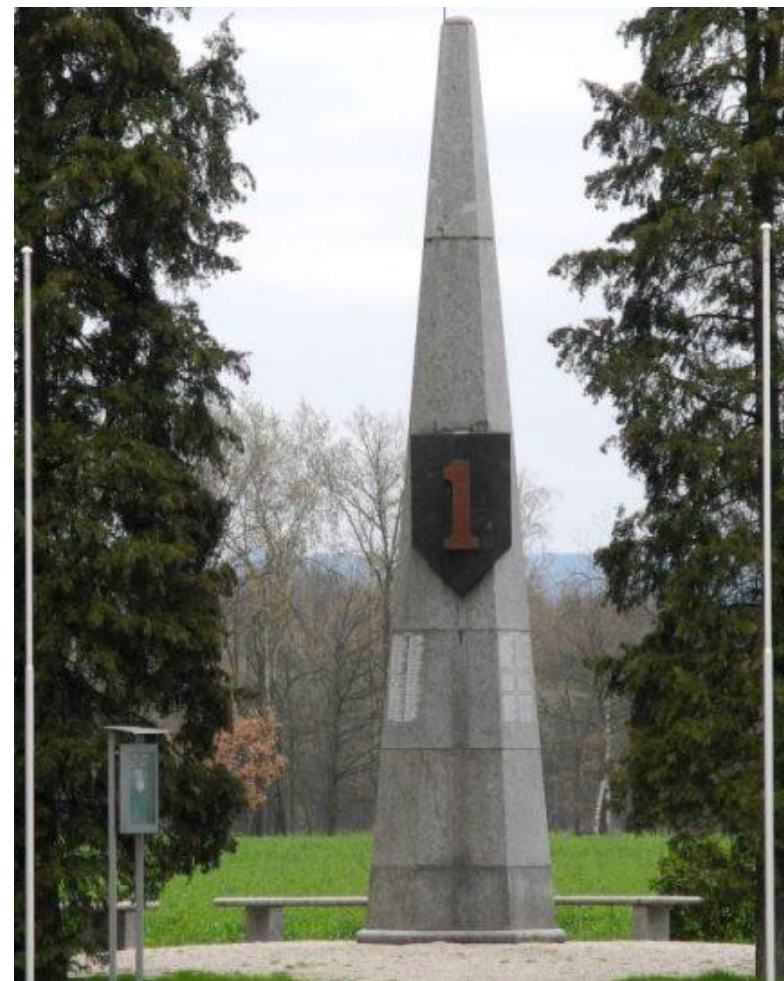
Demarkační čára,
květen 1945.

Kynšperk nad Ohří

Aš

u Chebu

Karlovy Vary

Sokolov

Chodov

Horní Slavkov

Cheb

Mariánské Lázně

Františkovy Lázně

Osvobozující americká armáda

3. armáda (gen. George Patton)

I. pěší divize (The Big Red One) V. sboru (genmjr. Clift Andrus)

16. pěší pluk I. pěší divize

18. pěší pluk I. pěší divize

26. pěší pluk I. pěší divize

745. tankový prapor I. pěší divize

634. prapor stíhačů tanků I. pěší divize

103. prapor protiletadlového dělostřelectva I. pěší divize

Oddíl CCA (Combat Command A) 1. pěší divize

97. pěší divize Trident V. sboru (genmjr. Milton Halsey)

387. pěší pluk 97. pěší divize

782. tankový prapor 97. pěší divize

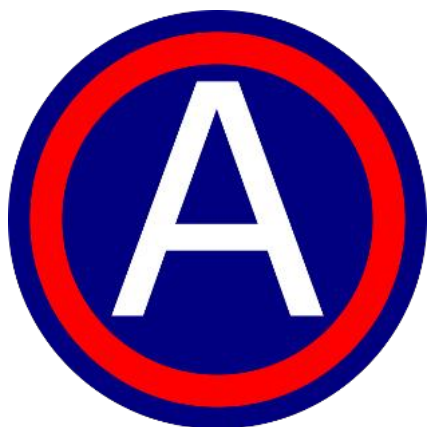
820. prapor stíhačů tanků 97. pěší divize

444. prapor protiletadlového dělostřelectva 97. pěší divize

9. obrněná divize Phantom (Remagen) V. sboru (genmjr. John Leonard)

90. pěší divize (Tough Ombres) XII. sboru (genmjr. Herbert Earnest)

3. prapor 358. pěšího pluku 90. pěší divize

3. armáda

I. pěší divize (The Big Red One) V. sboru

18. pěší pluk I. pěší divize

745. tankový prapor I. pěší divize

90. pěší divize (Tough Ombres)
XII. sboru

16. pěší pluk I. pěší divize

26. pěší pluk I. pěší divize

634. prapor stíhačů tanků
I. pěší divize

97. pěší divize Trident V. sboru

9. obrněná divize Phantom
(Remagen) V. sboru

Americké vojenské hodnosti

PODDŮSTOJNICKÉ HODNOSTI US ARMY 1942-1948			
ZNAČKA	ZKRATKA	NÁZEV DLE US ARMY	CZ
bez značky	Pvt.	Private	vojín
	Pfc.	Private First Class	vojín první třídy "svobodník"
	T/5	Technician Fifth Grade	technik 5. stupně (slangově "technický desátník")
	Cpl.	Corporal	desátník
	T/4	Technician Fourth Grade	technik 4. stupně
	Sgt.	Sergeant	seržant "četař"
	T/3	Technician Third Grade	technik 3. stupně
	S/Sgt.	Staff Sergeant	štábní seržant "rotný"
	T/Sgt.	Technical Sergeant do r. 1942 Platoon Sergeant	technický seržant "rotmistr"
	M/Sgt.	Master Sergeant	"nadrotmistr"
	1st Sgt.	First Sergeant	první seržant "nadrotmistr"

PRAPORČICKÉ HODNOSTI US ARMY 1941-1947			
ZNAČKA	ZKRATKA	NÁZEV DLE US ARMY	CZ
	FO	Flight Officer	letový důstojník
	WOJG dříve WO	Warrant Officer Junior Grade dříve Warrant Officer	podpraporčík
	CWO	Chief Warrant Officer	praporčík

DŮSTOJNICKÉ HODNOSTI US ARMY			
ZNAČKA	ZKRATKA	NÁZEV DLE US ARMY	CZ
	2LT	Second Lieutenant	poručík
	1LT	First Lieutenant	nadporučík
	Cpt.	Captain	kapitán
	Maj.	Major	major
	LTC nebo Lt. Col.	Lieutenant Colonel	podplukovník
	Col.	Colonel	plukovník
	Bg.	Brigadier General	brigádní generál
	Mg.	Major General	generálmajor
	Ltg.	Lieutenant General	generálporučík
	Gen.	General	generál
	Ga.	General of the Army	armádní generál

Americká vojenská technika

Střední tank M4 Sherman

Lehký tank M5 Stuart

Lehký tank M24 Chaffee

Samohybná houfnice M7 Priest

Obrněný transportér M3 Half-track

Stíhač tanků M36 Jackson

Stíhač tanků M10 GMC Wolverine

Polní houfnice M2A1 105 mm Howitzer

Polní houfnice M114 155 mm Howitzer

Polní houfnice 155 mm Gun M1 Long Tom

Užitkové vozidlo Dodge WC series

Nákladní automobil GMC CCKW (Deuce and a Half)

Obrněný automobil M8 Greyhound

Lehké užitkové vozidlo Jeep Willys MB

Stíhací bombardér P-47D Thunderbolt

Stíhací letoun P-51D Mustang

Piper L-4H Grasshopper

Stinson L-5B Sentinel

Těžký bombardér B-24D Liberator

Německé vojenské hodnosti

Hodnosti-pro-mužstvo

Tabulka hodností pro mužstvo Waffen SS do roku 1945

nárameník	límeč	rukáv	mask. převl.
			- SS Schütze, Grenadier, Kanonier (vojín)
			- SS Oberschütze (vojín)
			- SS Sturmman (svobodník)
			- SS Rottenführer (desátník)

Hodnosti-pro-poddůstojníky

Tabulka hodností pro poddůstojníky Waffen SS do roku 1945

nárameník	límeč	rukáv	mask. převl.
			- SS Unterscharführer (četař)
			- SS Scharführer (rotný)
			- SS Oberscharführer (praporčík)
			- SS Hauptscharführer (--)
			- SS Sturmscharführer (podporučík)

Hodnosti-pro-důstojníky

Tabulka hodnosti pro důstojníky Waffen SS do roku 1945

nárameník	límeč	rukáv	mask.převl.
			- SS Untersturmführer (poručík)
			- SS Obersturmführer (nadporučík)
			- SS Hauptsturmführer (kapitán)
			- SS Sturmbannführer (major)
			- SS Obersturmbannführer (podplukovník)
			- SS Standartenführer (plukovník)
			- SS Oberführer (plukovník)

Hodnosti-pro-generály

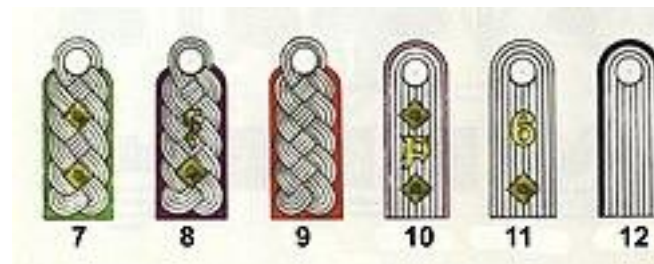
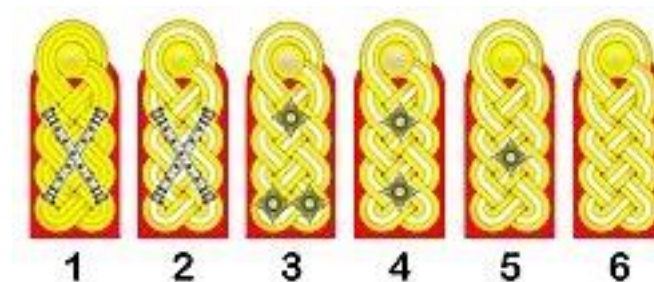
Tabulka hodnosti pro generály Waffen SS do roku 1945

nárameník	límeč	rukáv	mask. převl.
			- SS Brigadeführer (generálmajor)
			- SS Gruppenführer (generáporučík)
			- SS Obergruppenführer (generál)
			- SS Oberstgruppenführer (generálpukovník)

Výložky pozemních jednotek Wehrmachtu

Důstojníci

0. Reichsmarschall / říšský maršál
1. Generalfeldmarschall / generál polní maršál
2. General im Range eines Generalfeldmarschalls /
generál čekající na hodnost generála polního maršála
3. Generaloberst / generálplukovník
4. General der Panzertruppen / generál takových jednotek
5. Generalleutnant / generálporučík
6. Generalmajor / generálmajor
7. Oberst Gebirgstruppen / plukovník horských myslivců
8. Oberstleutnant Oberfeldveterinär / podplukovník polních zvěrolékařů
9. Major Artillerie / major dělostřelectva
10. Hauptmann Panzertruppen / kapitán tankových jednotek
11. Oberleutnant Infanterie / nadporučík pěchoty
12. Leutnant Pioniere / poručík ženijních jednotek

Poddůstojníci

13. Stabsfeldwebel / štábní šikovatel
Oberfähnrich / nadpraporčík
Hauptfeldwebel / hlavní šikovatel
14. Oberfeldwebel / vrchní šikovatel
15. Feldwebel / šikovatel
Fähnrich / praporčík
16. Unterfeldwebel / nižší šikovatel (četař)
17. Unteroffizier / desátník

Mužstvo (vojenská odbornost)

Soldat / vojín
Schütze / střelec
Grenadier / granátník
Füsilier / střelec
Musketier / pěšák
Jäger / myslivec
Reiter / jezdec
Kanonier / dělostřelec
Panzerschütze / tankový střelec
Panzergranadier / tankový granátník
Pionier / ženista
Funker / radista
Fahrer / řidič
Kraftfahrer / řidič nákladního vozidla
Musikerschütze / hudebník
Sanitätssoldat / zdravotník

Starší mužstvo

Oberschütze / starší střelec
Oberreiter / starší jezdec
Obergranadier / starší granátník
Oberjäger / starší myslivec
Oberkanonier / starší dělostřelec
Panzeroberschütze / starší tankový střelec
Panzerobergranadier / starší tankový granátník
Oberpionier / starší ženista
Oberfunker / starší radista
Oberfahrer / starší řidič
Oberkraftfahrer / starší řidič nákladního vozidla
Musikoberschütze / starší hudebník
Sanitätsobersoldat / starší zdravotník

Svobodníci

Gefreiter / svobodník
Obergefreiter / starší svobodník
Stabsgefreiter / štábní svobodník

Výložky vojenského letectva Luftwaffe

Označení útvarů

Stíhací – JG, Jagdgeschwader

Noční stíhací – NJG, Nachtjagdgeschwader

Těžká stíhací – ZG, Zerstörergeschwader

Bombardovací – KG, Kampfgeschwader

Střemhlavý bombardovací – StG, Sturzkampfgeschwader

Bitevní – SG, Schlachtgeschwader

Cvičný – LG, Lehrgeschwader

Dopravní – TG, Transportgeschwader

Letce velel Staffelkapitan s hodností Leutnant, Oberleutnant nebo Hauptmann

Skupině velel Kommandeur s hodností Hauptmann nebo Major

Eskadře velel Kommodore s hodností Major, Oberstleutnant nebo Oberst

	náramenky	límčové označení		náramenky	límčové označení
Flieger			Major		
Gefreiter			Oberstleutnant		
Obergefreiter			Oberst		
Hauptgefreiter			Generalmajor		
Unteroffizier			Generalleutnant		
Unterfeldwebel			Generaloberst		
Feldwebel			Generalfeldmarschall		
Oberfeldwebel					
Stabfeldwebel					
Leutnant					
Oberleutnant					
Hauptmann					

Německá vojenská technika

Těžký tank Tiger I

Střední tank Panther Ausf. D

Stíhač tanků Jagdpanzer 38(t) Hetzer

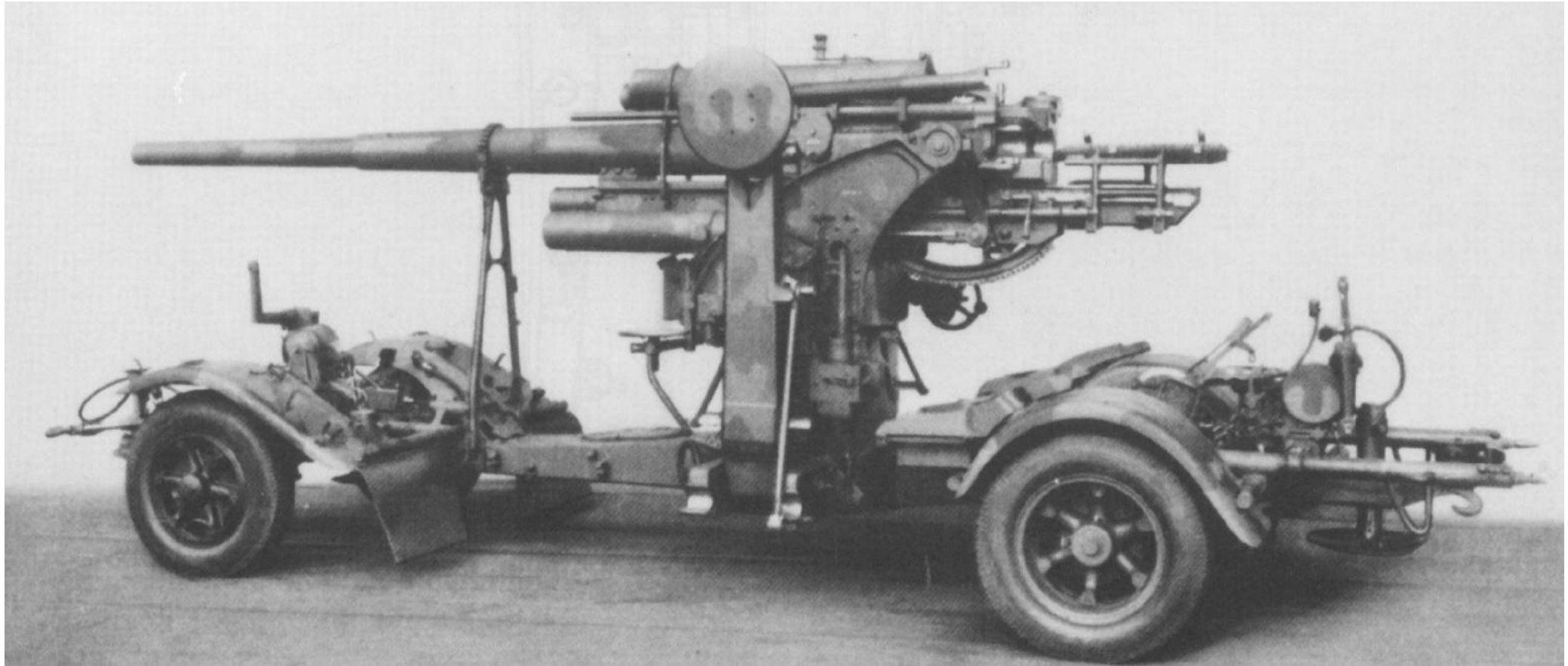
Střední tank Panzer IV

Těžká polní houfnice 15 cm sFH 18

Lehká polní houfnice 10.5 cm leFH 18

Těžký protiletadlový a protitankový kanón
8.8 cm FlaK 36

Obrněný transportér SdKfz 251 Haki

Nákladní automobil Opel Blitz

Lehké užitkové vozidlo Kübelwagen

Stíhací letoun Focke-Wulf Fw 190

Stíhací letoun Messerschmitt Bf 109G

Fieseler Fi 156 Storch

Osvobozující sovětská armáda

Medaile za vítězství nad Německem

Leninův řád

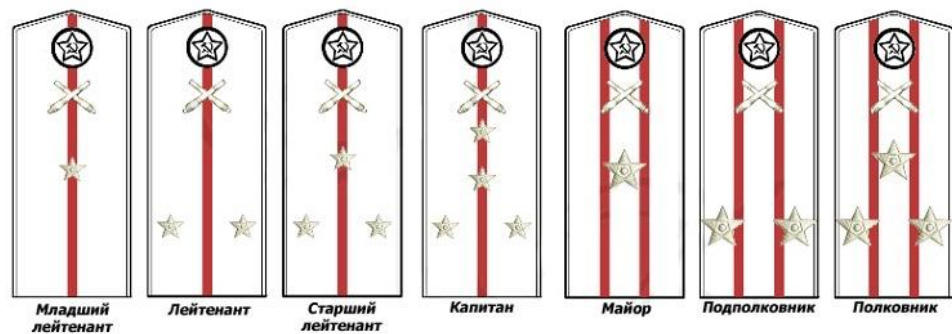
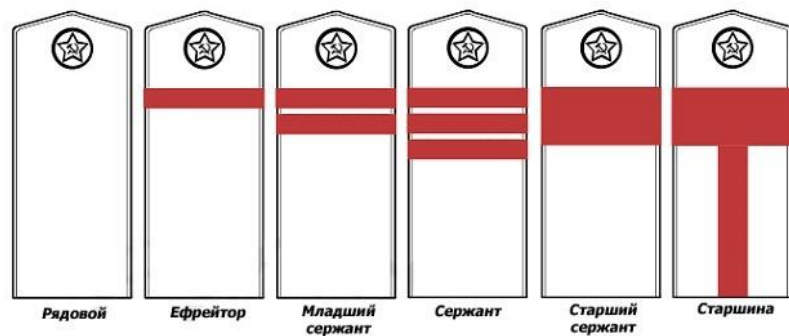
Hrdina Sovětského svazu

Gardová jednotka

1. ukrajinský front
13. armáda 1. ukrajinského frontu
3. gardová tanková armáda 1. ukrajinského frontu
4. gardová tanková armáda 1. ukrajinského frontu

Sovětské vojenské hodnosti

Sovětská vojenská technika

Střední tank T 34/85

Těžký tank IS - 2

Samohybné dělo SU-76

Samohybné dělo SU-152

Víceúčelový kanón ZIS-3

Houfnice M-30

Nákladní automobil Studebaker US6

Terénní užitkový automobil GAZ-67 B Čapajev

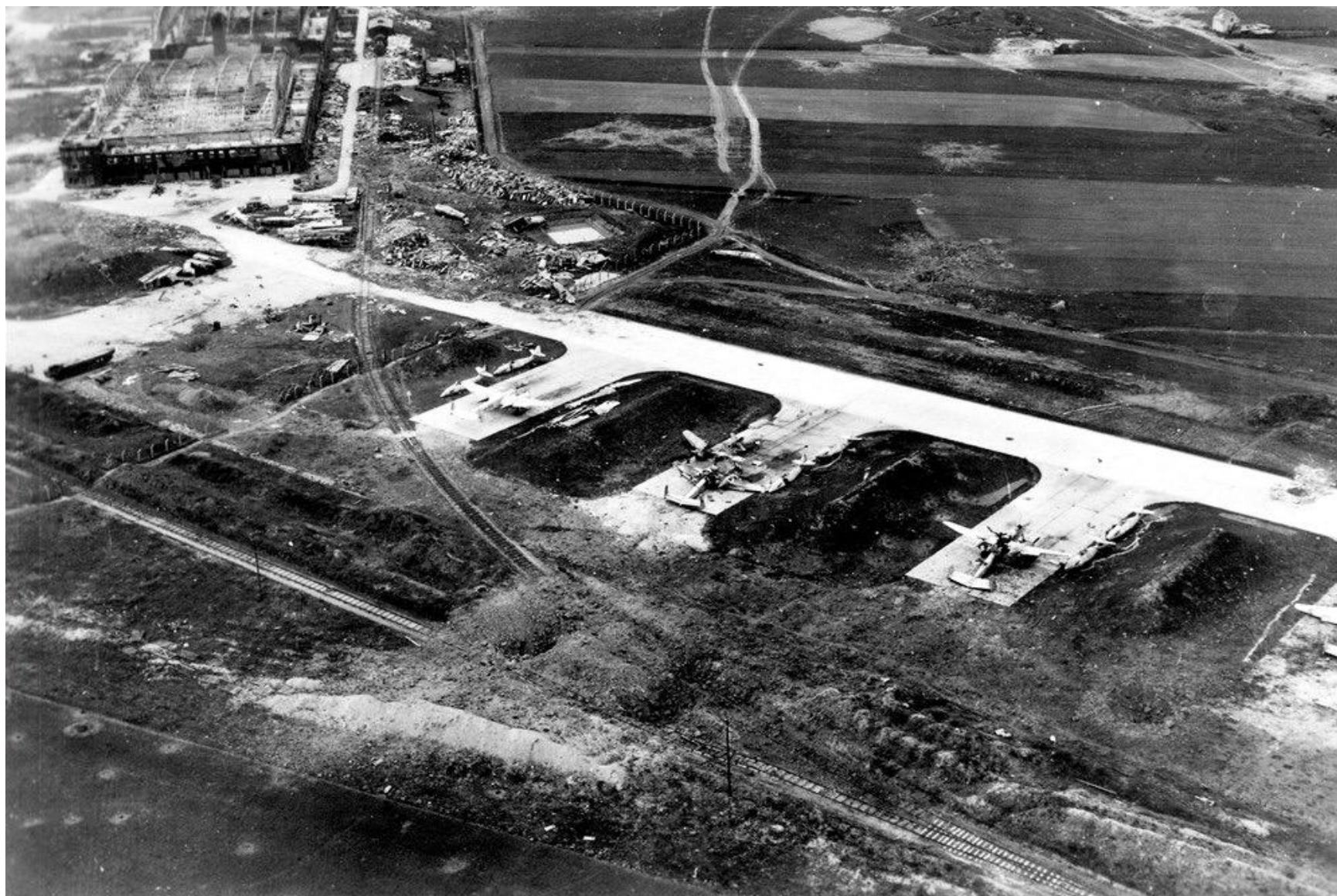
Chebský viadukt

Chebské nádraží

Chebské letecké závody

Chebské letiště

Sokolov u mostu

Sokolovské nádraží

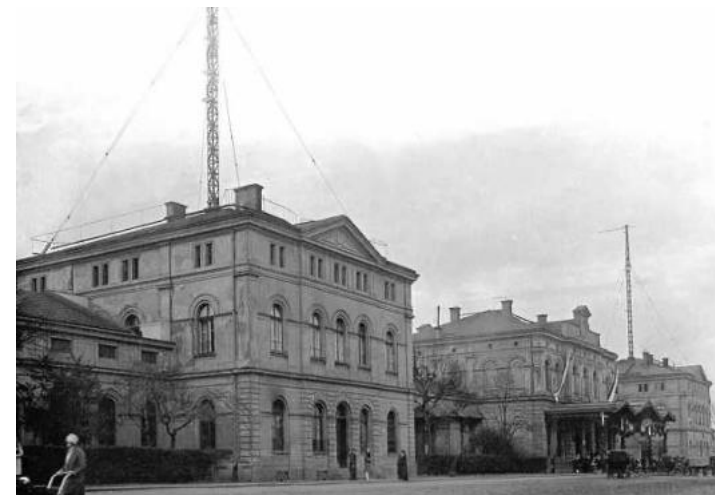
Hotel Theierl Sokolov

Středověká čtvrť Butterscheibe Sokolov

Horní nádraží Karlovy Vary

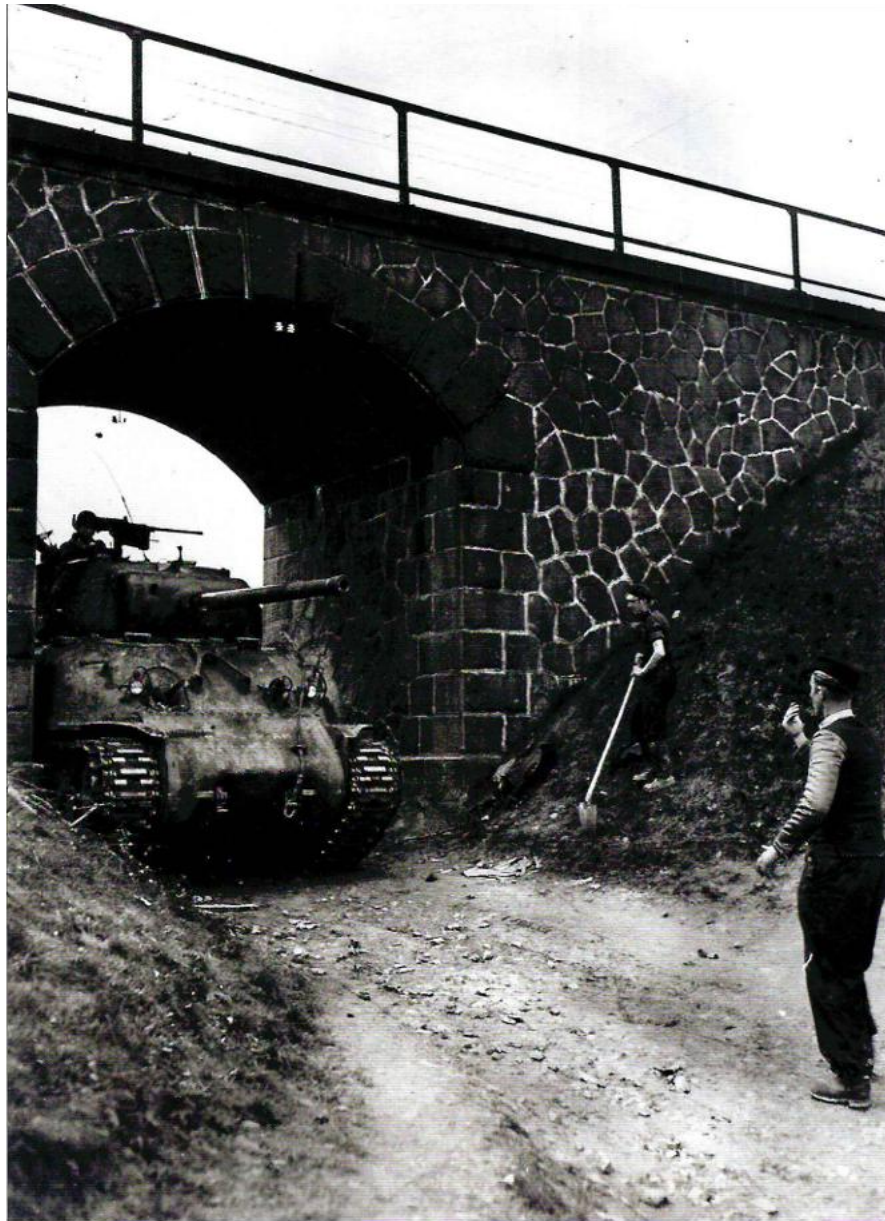
Vojáci 3. praporu 358 pěšího pluku 90. pěší divize při překračování hranic na Ašsku (osada Kaiserhammer)

Protitankové zábrany v Aši

20. dubna 1945 v centru Aše

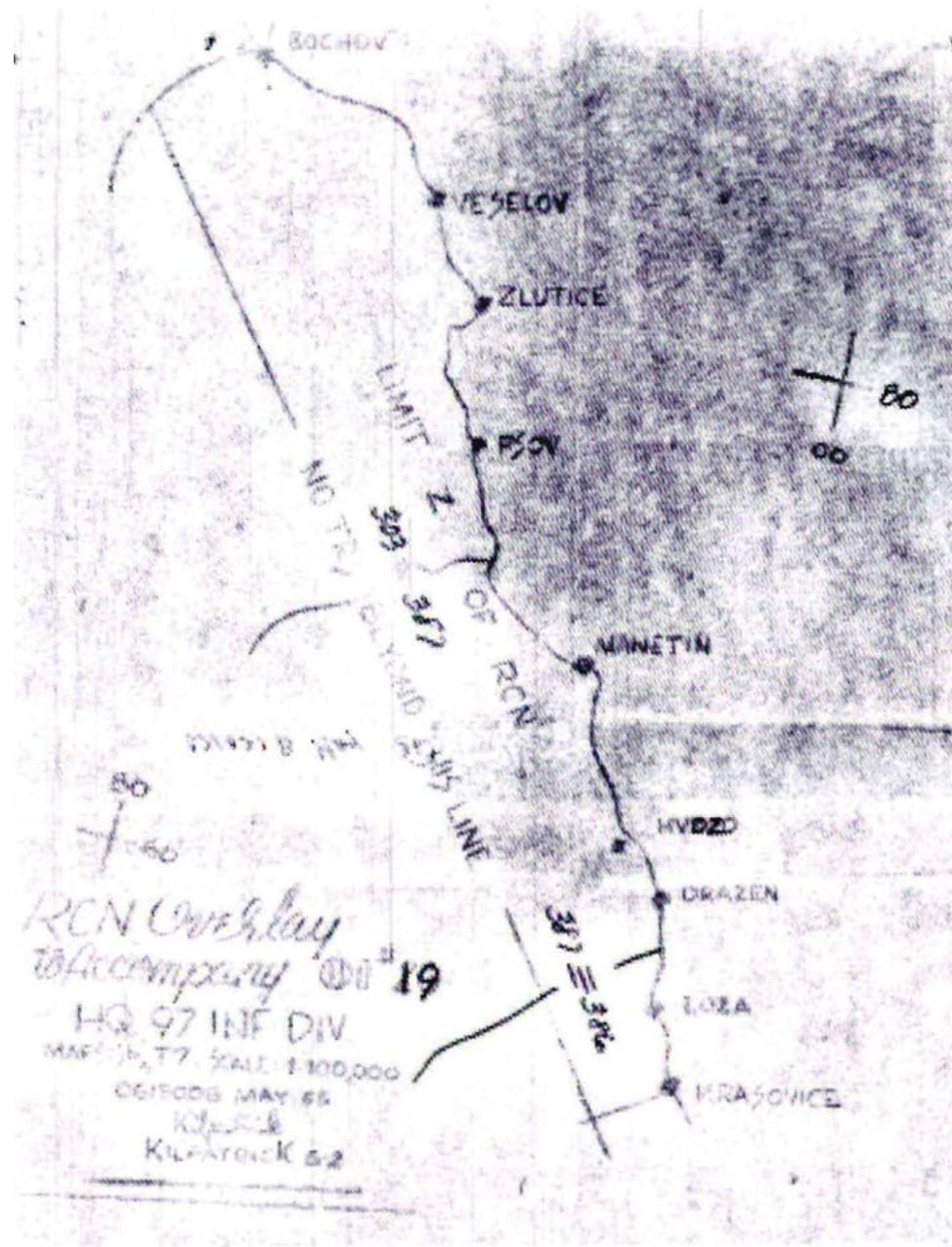

Klášterní ulice v Chebu

Americké tanky projíždějí liduprázdným Chebem

Dosažený postup 97. pěší divize

Sokolovské náměstí 7. května 1945

Loketské náměstí

Horní Slavkov

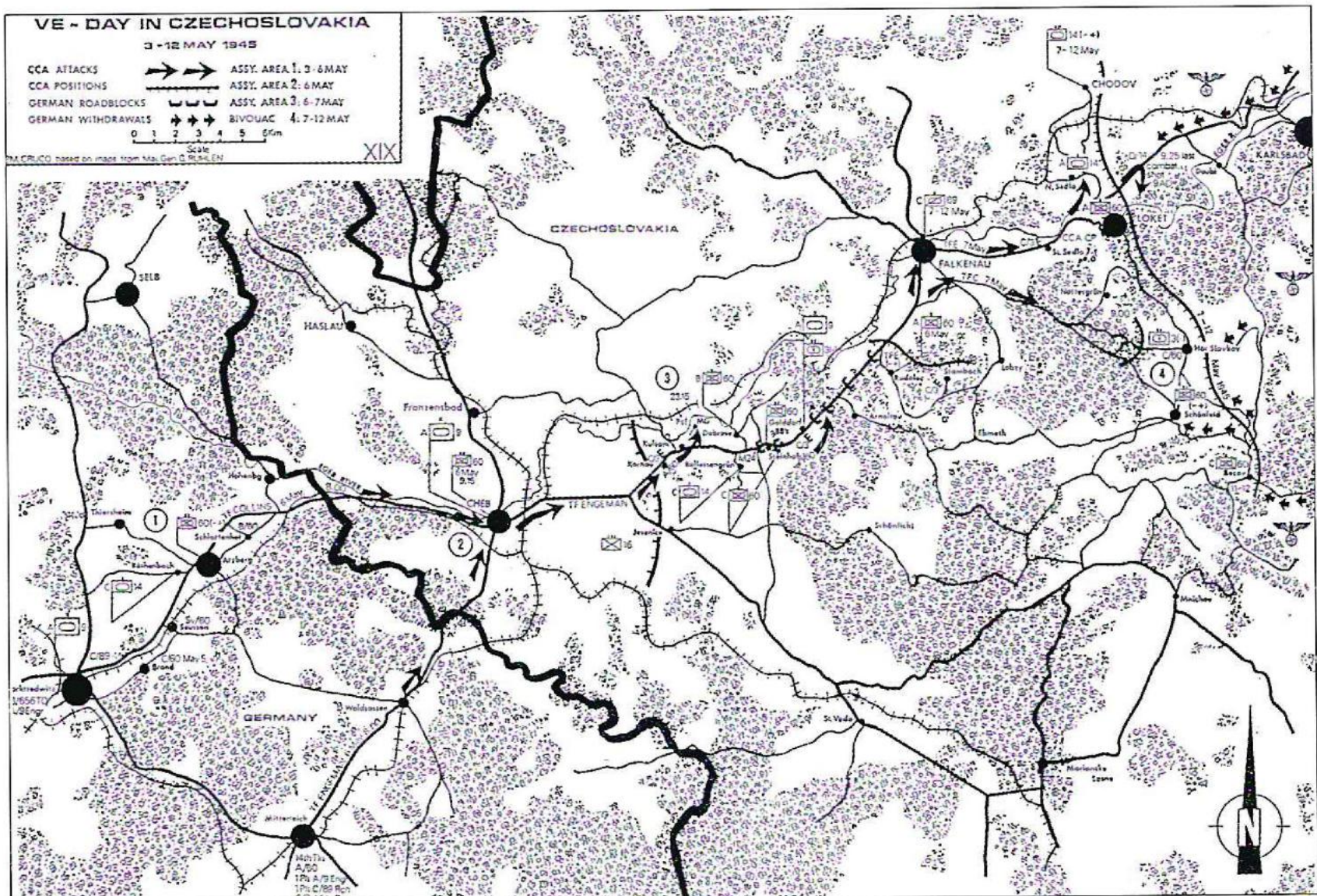
Generál poručík Fritz Benicke (velitel 41. pěší divize) podepisuje kapitulaci před zástupcem velitele I. pěší divize brigádním generálem Georgem Taylorem v loketském hotelu Weisses Ross dne 7. května 1945

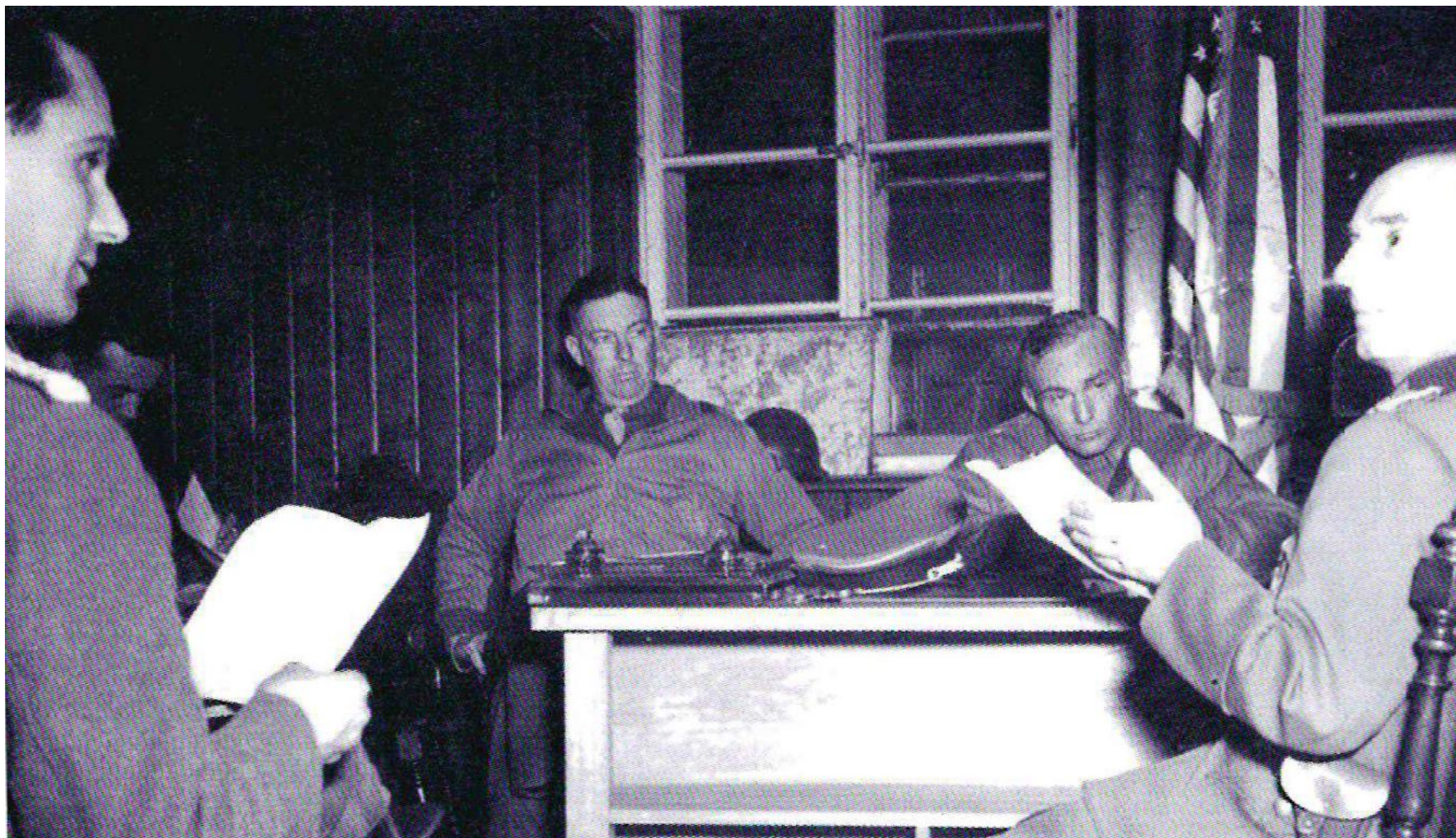
Vojín McGrady z 16. pěšího pluku v Bukovanech

I. četa roty B 26. pěšího pluku v Kraslicích

Poslední bojová cesta oddílu CCA

Kapitulace německých sil v loketském hotelu Weisses Ross dne 8. května 1945, zleva tlumočnick major Rudolf Wich, velitel oddílu CCA plukovník Thomas Harrold, zástupce velitele I. pěší divize brigádní generál Georg Taylor a velitel německého XII. sboru generál dělostřelectva Herbert Osterkamp.

Pro memoriam

V hotelu U Bílého koně v Lokti podepsal 8. května 1945,
před generálem armády USA Georgem A. Taylorem,
generál Herbert Osterkamp akt o definitivní kapitulaci
jednotek XII. Sboru německé armády.

On the 8th of May 1945 in the hotel White Horse,
General Herbert Osterkamp signed the final surrender act,
on behalf of the XII. Corps of the German army,
witnessed by US Army General George A. Taylor.

Gen. George S. Patton
3. armáda US
3rd US Army

Major Gen. Cliff Andrus
1. pěší divize
1st Infantry Division

Major Gen. John W. Leonard
9. obrněná divize
9th Armored Division

Karlovy Vary – americká armáda po osvobození
Karlovarska ustupuje za demarkační linii

Nacistické lágry

Okres CHEB		
Aš	Asch	internální pracovní tábor pro válečné zajatce u firmy Nelsch
Dřenice	Treunitz	internální pracovní tábor v březnu 1945 pro 500 zajatců
Cheb I	Eger I	internální pracovní tábor v letecké továrně
Cheb II	Eger II	internální pracovní tábor v Premlerwerke
Cheb III	Eger III	internální pracovní tábor v Registerkassen National Krupp - v 10 barácích
Jesenice	Gassnitz	internální pracovní tábor pro 1750 rudoarmějců ve stodolách
Okrouhlá	Scheibenreuth	internální pracovní tábor pro 750 zajatců v dubnu 1945
Úšovice (Mar. Lázně)	Auschwitz	internální pracovní tábor hlavně pro rudoarmějce - v uhelných dolech

Okres SOKOLOV		
Bukovany-Dvory	Bukwa	zajatecký tábor
Dolní Rychnov nyní Sokolov	Unter Reichenau	zajatecký tábor v Montanwerke, vormals J. D. Starck
Kraslice	Graslitz	5 intern. táborů - pobočka KT Flossenbürgu - Luftfahrtgerätewerk Graslitz, Herm. Göringstraße 113 1. u firmy Hupfer & Sohn 2. u firmy Julius Keilwerth 3. u firmy Steuding & Comp. 4. u firmy Leichtmetallwerke EMO 5. u firmy Rölz Hans 6. u firmy Luftfahrgerätewerke Hakenfelde GmbH (LGW)
Kynšperk n. O.	Königsberg a. d. Eger	zajatecký tábor u firmy Glück
Libavské Údolí dř. Kagerava	Kogerau	zajatecký tábor v Liebauthaler Textilwerke
Louka (Nová Ves)	Grün	zajatecký tábor - stáčírna minerální vody Sudetenquell
Nové Sedlo	Neusattl	zajatecký tábor u Concordiaschacht v Novém Sedle
Oloví	Bleistadt	zajatecký tábor u Ostdeutsche Glaswerke v Oloví
Přebuz	Frühbuss	2 zajatecké tábory a) u Zinnwalder Bergbau-Altenberg u Přebuře b) Otto-Schacht - jáma Otto
Rotava	Rothbau	zajatecký tábor 6-7 baráků firmy Egerländer Stahlindustrie
Sokolov	Falkenau a. d. E.	zajatecké tábory: 1. u Löwenhof-Lanz, chem. Werke Aussig-Falkenau 2. u Chemische Werke, Sokolov 3. u Georg-Schachte (doly) Lanz, Chemische Werke, Sokolov 4. u firmy SUM v Sokolově 5. tábor pro nemocné sovětské vězně, kde zahynulo 1200 sovět. přísl. KT - pobočka KT Flossenbürg a Ravensbrück - vězni mnoha národností, hlavně ženy
Svatava	Zwodau	zajatecký tábor – u firmy Luftfahrgerätewerke Hakenfelde GmbH (LGW)
Šindelová	Schindelwald	zajatecký tábor

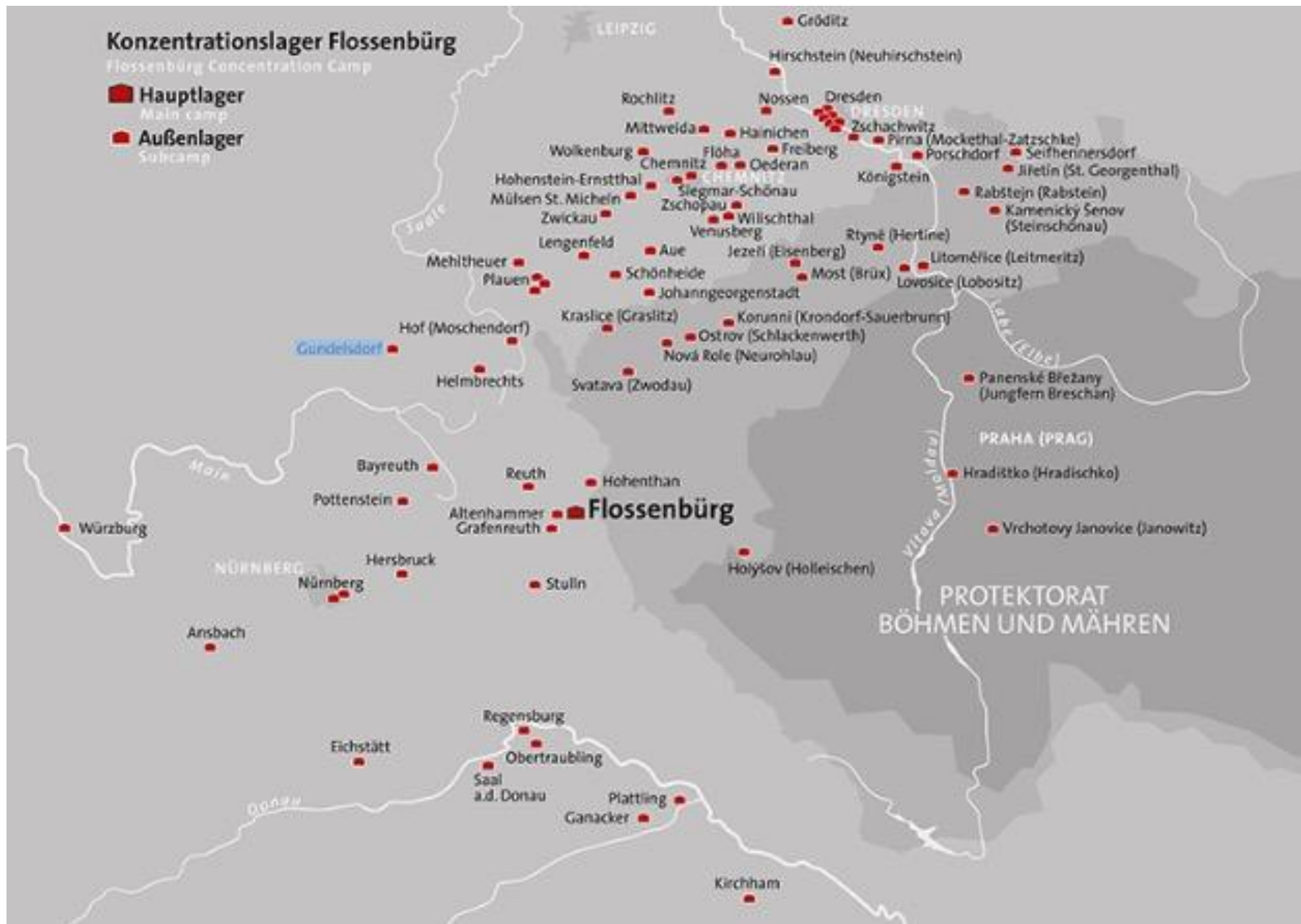
Okres KARLOVY VARY		
Božičany	Poschetzau	internální pracovní tábor - KT Flossenbürg, pro válečné zajatce v Heinzmann-Porzellanfabrik
Dalovice	Dallwitz	koncentrační tábor
Dvory u K. Varů	Maier-Höfen	zajatecké tábory: 1. ve strojírně Adolfa Wolfa 2. v Karlsbader Maschinenfabrik
Horní Žďár u Jáchymova	Ober-Saor	zajatecký tábor u firmy Küchler und Anderle
Hroznětín	Lichtenstadt	zajatecký tábor u firmy Ernst Hippmann
Chodov I	Chodau I	zajatecký tábor u firmy Albert Petsch und Comp.
Chodov II	Chodau II	zajatecký tábor u firmy Schamottenfabrik Chodau
Chranišov	Granesau	zajatecký tábor - stavba dráhy Duchcov–Podmokly
Jáchymov	St. Joachimsthal	zajatecký tábor v dolech
Karlovy Vary	Karlsbad	věznice gestapa
Korunní	Krondorf	zajatecký tábor
Nejdek	Neudek	internální pracovní tábory pro válečné zajatce: 1. Nejdecké česárny vlny a příze, tábor v Puschwitz-Buškovice 2. Zinnbergbau Sudetenland-Sauersack 3. Nejdecké česárny vlny a příze v Nejdku - 17 baráků 4. Nejdecké česárny vlny a příze v Nejdku - 6 baráků
Nezdice (Křepkovice)	Nesnitz	zajatecký tábor Reichsamt für Bodenforschung v Nezdicích
Nová Role	Neurohlau	KT v kaolinové továrně Bohemia, převážně pro ženy
Odeř (Děpoltovice)	Edersgrün	internální pracovní tábor
Ostrov (zámek)	Schlackenwerth	KT - pobočka KT Flossenbürg - SS-Kleiderkasse
Ostrov	Schlackenwerth	KT - sběrný tábor Státní policie, K. Vary
Potůčky	Breitenbach	nacist. zajatecký tábor v železárnách ERLA
Rybáře	Fischern	zajatecký tábor pro 80 čl. dělníků
Sedlec	Zettlitz	zajatecký tábor pro sovětské zajatce - 500 důstojníků
Stará Role	Altrohlau	zajatecký tábor v továrně porcelánka „Viktoria“
Teplička	Töpeles	zajatecký tábor pro sovětské zajatce
Stružná dř. Kysibl	Giesshübel	zajatecký tábor

- Území dnešního Karlovarského kraje bývá v souvislosti s druhou světovou válkou nejčastěji spojováno s osvobozením americkou armádou v květnu 1945. Méně známou, avšak neméně významnou součástí jeho historie je existence nacistických koncentračních táborů a pracovních táborů, které zde fungovaly během posledních let války. Přestože se na území kraje nenacházel žádný hlavní koncentrační tábor velikosti Dachau, Buchenwaldu nebo Osvětimi, vznikla zde síť pobočných táborů podřízených koncentračnímu táboru Flossenbürg v Bavorsku. Tisíce vězňů byly nasazeny na nucené práce v průmyslu, stavebnictví a zbrojní výrobě a stovky z nich se konce války nedožily.
- Po připojení pohraničí k nacistickému Německu v roce 1938 se Karlovarsko stalo součástí Říšské župy Sudety. Oblast měla pro nacistické Německo značný hospodářský význam. Nacházely se zde doly, průmyslové závody, železniční tratě i energetická infrastruktura důležitá pro válečné hospodářství. S postupujícím průběhem války a rostoucím nedostatkem pracovních sil začal nacistický režim stále více využívat nucenou práci válečných zajatců, civilních dělníků z okupovaných zemí a nakonec také vězňů koncentračních táborů.
- Nejvýznamnějším koncentračním táborem na území dnešního Karlovarského kraje byl pobočný tábor Zwodau, který se nacházel v dnešní Svatavě nedaleko Sokolova. Tábor byl zřízen jako pobočka koncentračního tábora Flossenbürg a jeho historie začala v roce 1944. Původně zde byly internovány převážně ženy, které byly nuceny pracovat v textilní výrobě a dalších provozech sloužících německému válečnému průmyslu. Později se tábor rozrůstal a počet vězeňkyň dosahoval několika stovek. Většina z nich pocházela z okupovaných zemí Evropy, především z Polska, Sovětského svazu, Francie a dalších států, které se staly obětí nacistické expanze.
- Podmínky v táboře byly mimořádně tvrdé. Vězeňkyně žily v přeplněných barácích, trpěly nedostatkem potravin, hygieny i lékařské péče. Každodenní realitou byly dlouhé pracovní směny, fyzické tresty a psychické týrání. Přestože Zwodau nebyl vyhlazovacím táborem, řada žen zde zemřela v důsledku vyčerpání, nemocí a špatného zacházení.
- Vedle tábora ve Svatavě existoval také tábor ve Falknově nad Ohří, dnešním Sokolově. Oba tábory byly vzájemně propojeny a sloužily stejnému účelu – poskytovat levnou a prakticky neomezenou pracovní sílu pro německé podniky. Vězni byli často převáženi mezi jednotlivými pracovišti podle aktuálních potřeb výroby. S postupujícím koncem války se situace v táborech dále zhoršovala. Německá správa ztrácela kontrolu, zásobování kolabovalo a vězni byli stále více vystaveni hladu a nemocem.

- Další pobočné pracovní tábory existovaly také v oblasti Chebska a Ašska. Byly napojeny na průmyslové podniky, stavební práce a vojenské projekty. Na území Karlovarského kraje fungovala rovněž řada pracovních táborů pro válečné zajatce a zahraniční dělníky, které sice nebyly přímo součástí systému koncentračních táborů, ale jejich podmínky byly často velmi podobné. Mnozí internovaní zde pracovali v zemědělství, lesnictví, průmyslu nebo při budování obranných zařízení.
- Zvláštní kapitolou jsou poslední týdny války. Na jaře roku 1945 se nacistické Německo hroutilo a z východu i západu se blížily spojenecké armády. Vězni byli často přesouváni v takzvaných **pochodech smrti**. Nacisté se snažili zahladit stopy po svých zločinech a zabránit osvobození vězňů. Mnoho lidí během těchto transportů zahynulo vyčerpáním, hladem nebo bylo zastřeleno při pokusu o útěk.
- Osvobození přišlo na Karlovarsko v prvních květnových dnech roku 1945. Americká armáda postupující od západu obsadila Cheb, Sokolov, Karlovy Vary a další města regionu. V prostoru Sokolova a Svatavy narazili američtí vojáci na hrůznou realitu koncentračních táborů. Jedním z nejznámějších svědectví je událost ve Falknově, kde americký důstojník kapitán Richmond nařídil místním obyvatelům, aby se osobně podíleli na pohřbení obětí nalezených v táboře. Smyslem bylo ukázat místnímu obyvatelstvu důsledky nacistických zločinů a zabránit pozdějšímu popírání skutečnosti.
- Tuto událost zachytil na filmovou kameru tehdejší americký voják Samuel Fuller, který se po válce stal známým filmovým režisérem. Jeho záběry představují jeden z nejcennějších filmových dokumentů zachycujících bezprostřední následky existence nacistických táborů na Karlovarsku. Fuller později na své zkušenosti navázal i ve svých filmech, kde často zobrazoval válečnou realitu bez příkras.
- Po válce byly některé táborové objekty zbourány, jiné změnilý svůj účel a postupně zmizely z krajiny. Památka obětí však nezanikla. Ve Svatavě vznikl památník připomínající ženský koncentrační tábor Zwodau a historie nacistických represí je dnes připomínána také v muzeích a regionálních expozicích. Významnou roli při dokumentaci osudů vězňů hraje Muzeum Sokolov a Památník Flossenbürg v Německu, které dlouhodobě zkoumají historii jednotlivých pobočných táborů.
- Příběh koncentračních táborů na území dnešního Karlovarského kraje ukazuje, že nacistický represivní systém zasáhl prakticky celou Evropu a nevyhnul se ani západním Čechám. Přestože zde nevznikly obří vyhlazovací komplexy známé z Polska nebo Německa, utrpení vězňů bylo skutečné a mnozí z nich zde přišli o život. Dnes jsou tato místa důležitou součástí historické paměti regionu a připomínají, kam může vést totalitní ideologie, rasová nenávisť a pohrdání lidskou důstojností.

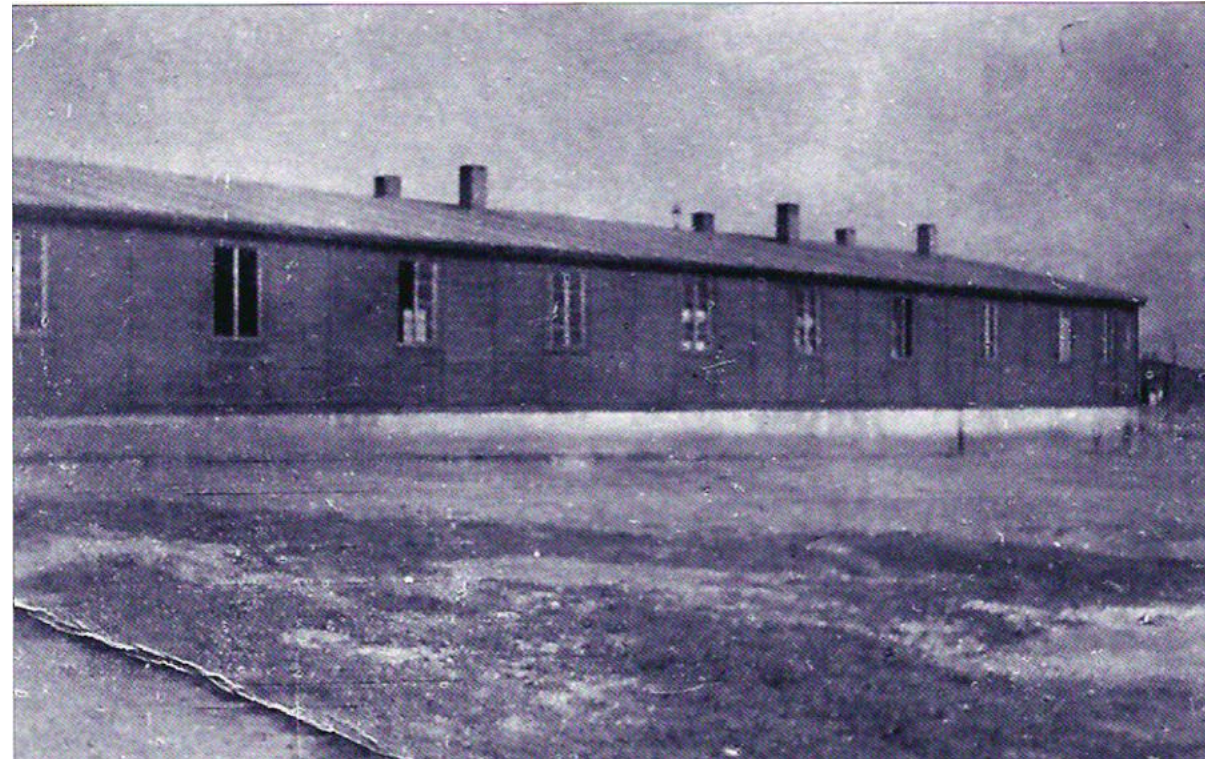

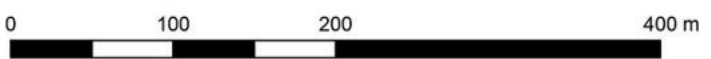

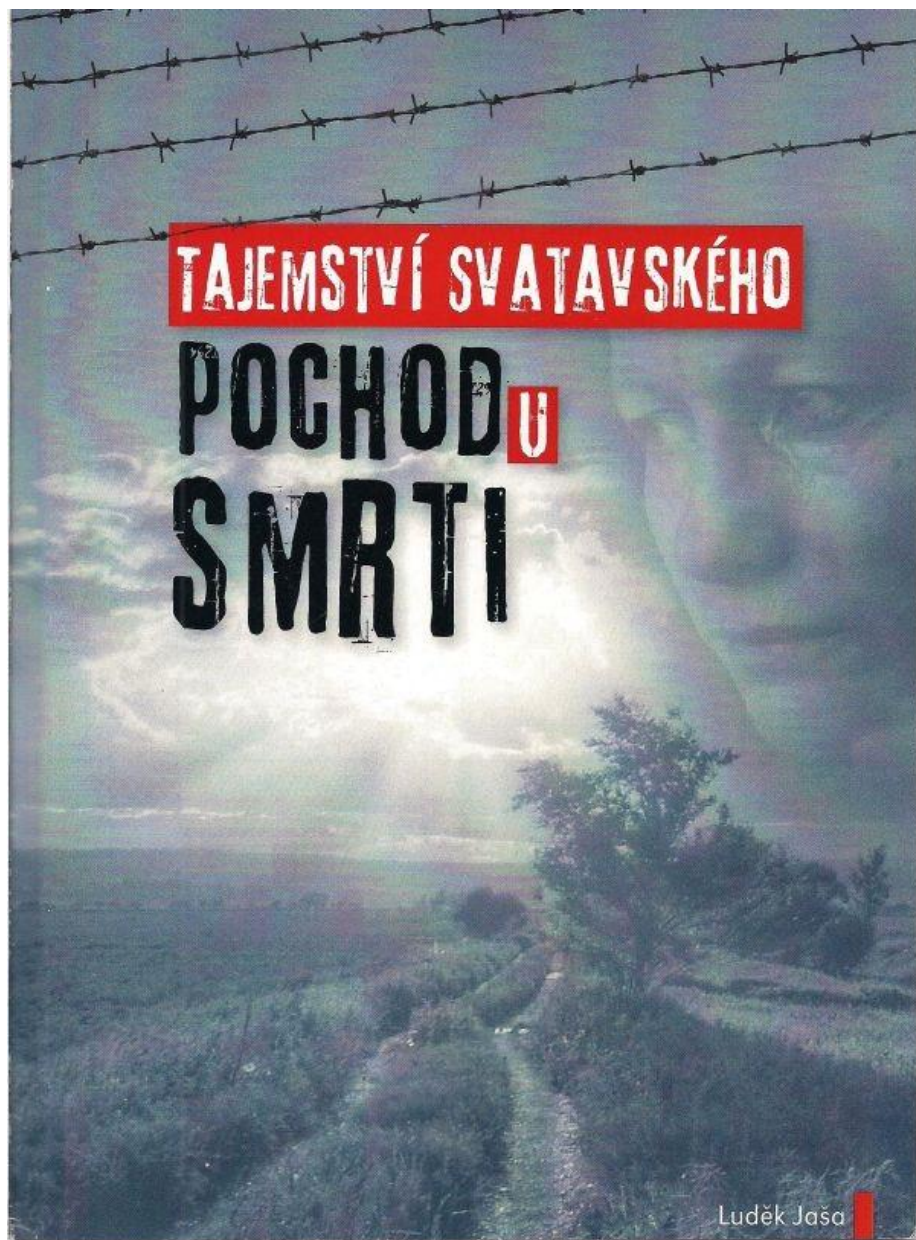
Koncentrační tábor Svatava

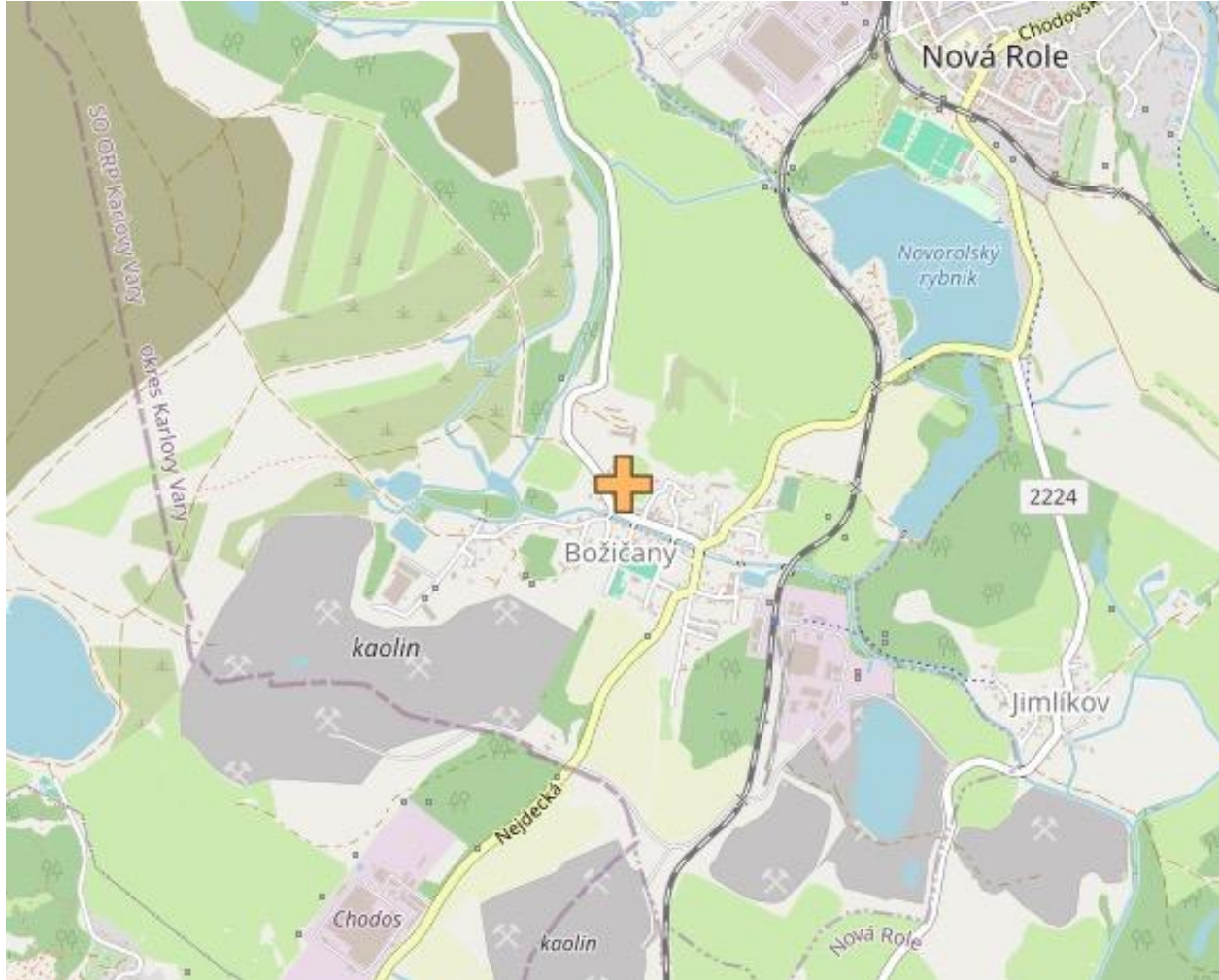
Koncentrační tábor Kraslice

Textilní společnost De Ball – zbrojní výroba Luftfahrgerätewerke Hakenfelde GmbH (LGW)

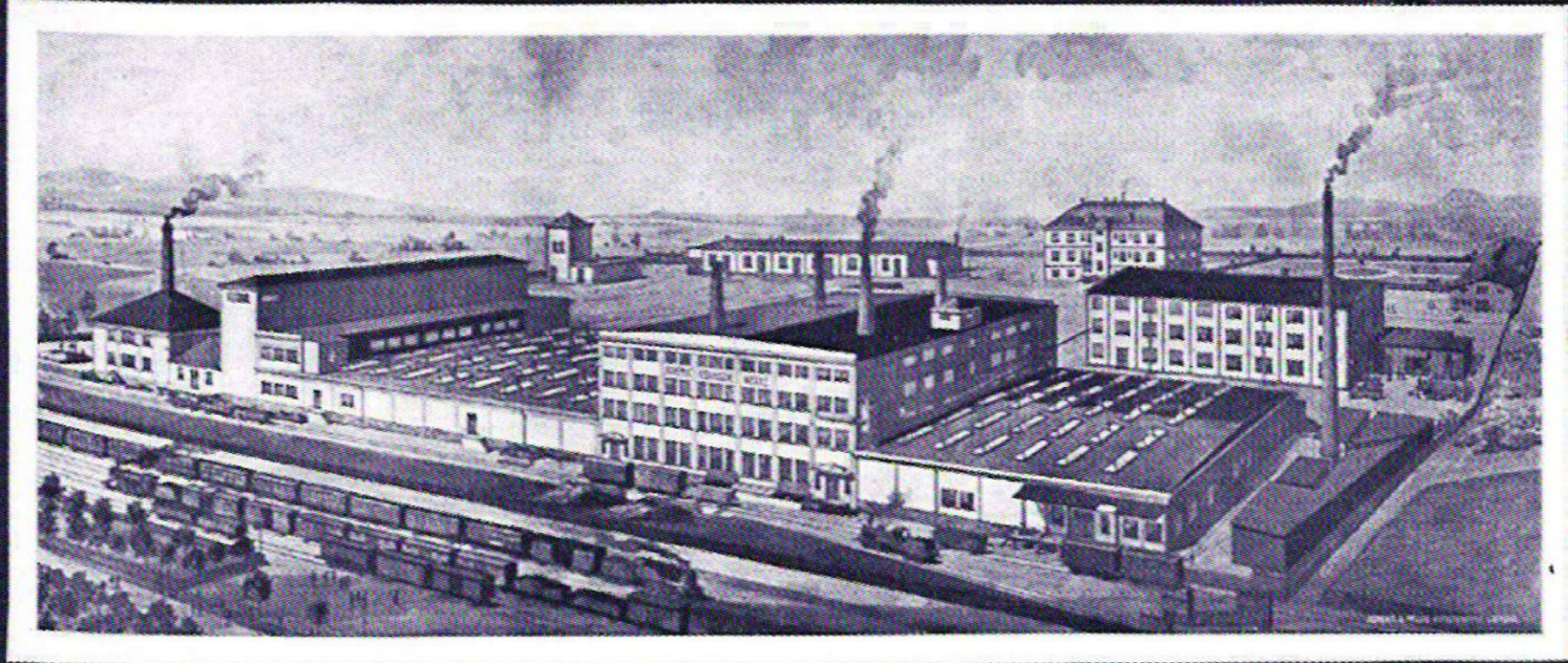
Koncentrační tábor Božičany

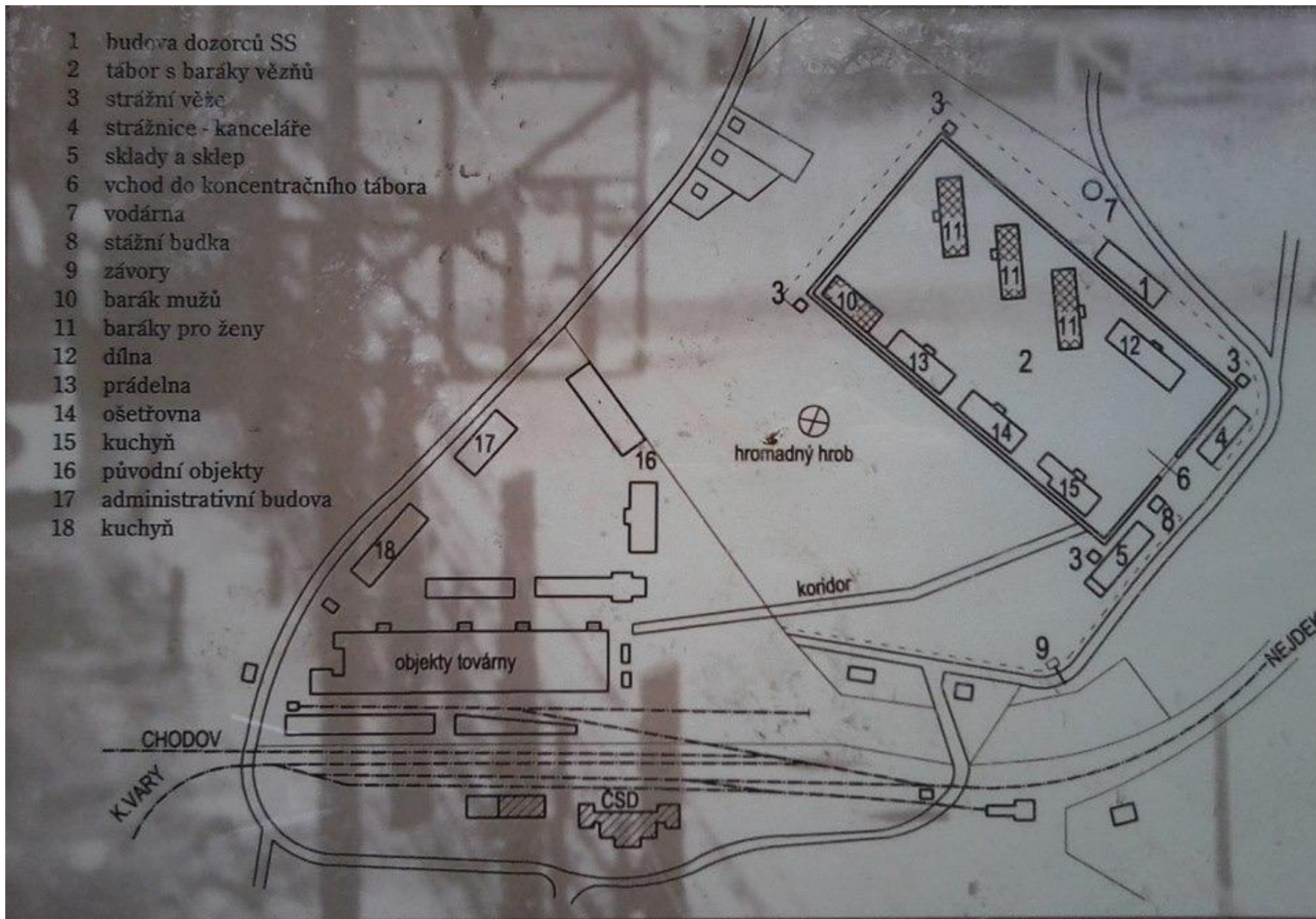
Koncentrační tábor Nová Role

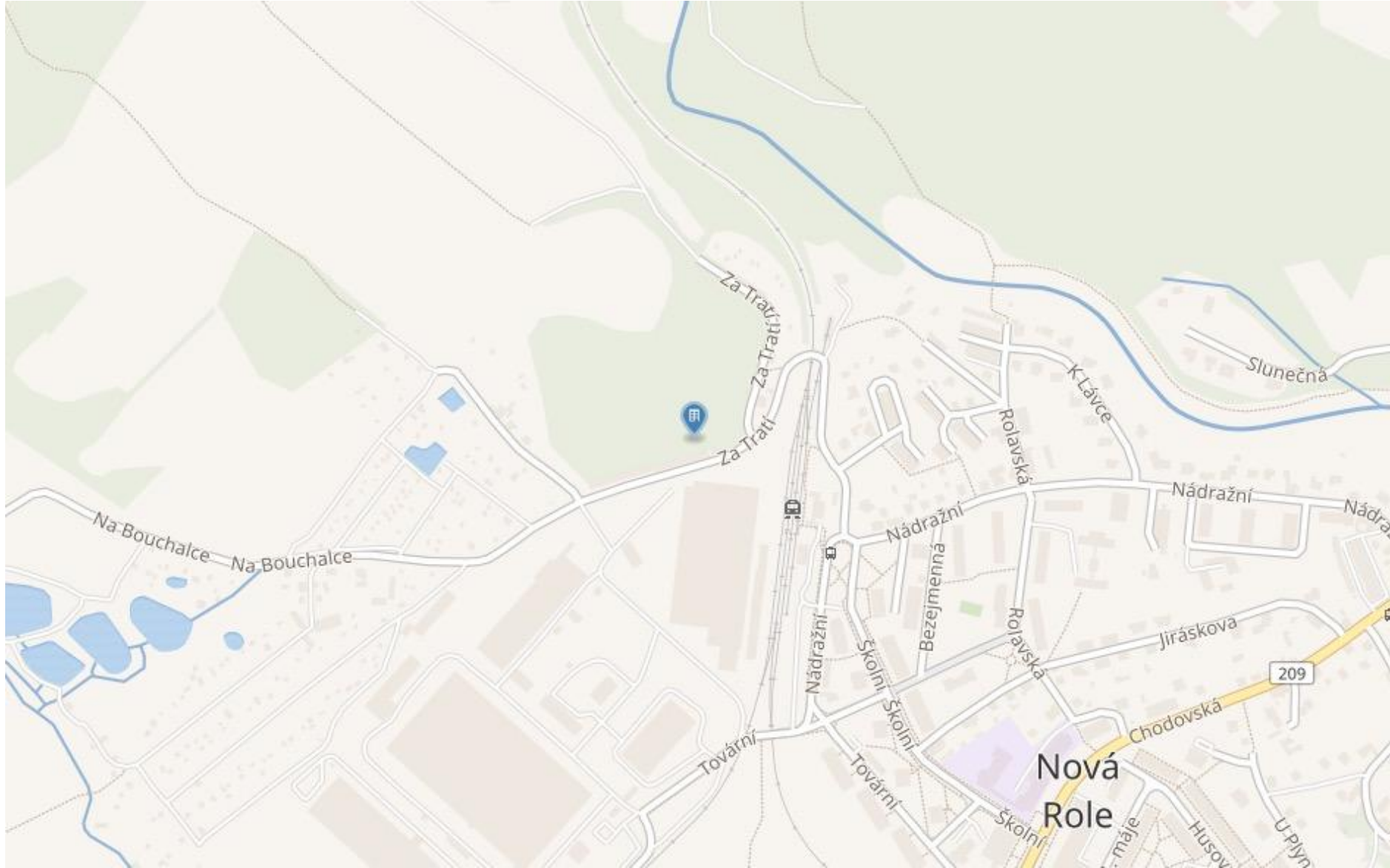

BOHEMIA CERAMIC WORKS LTD.

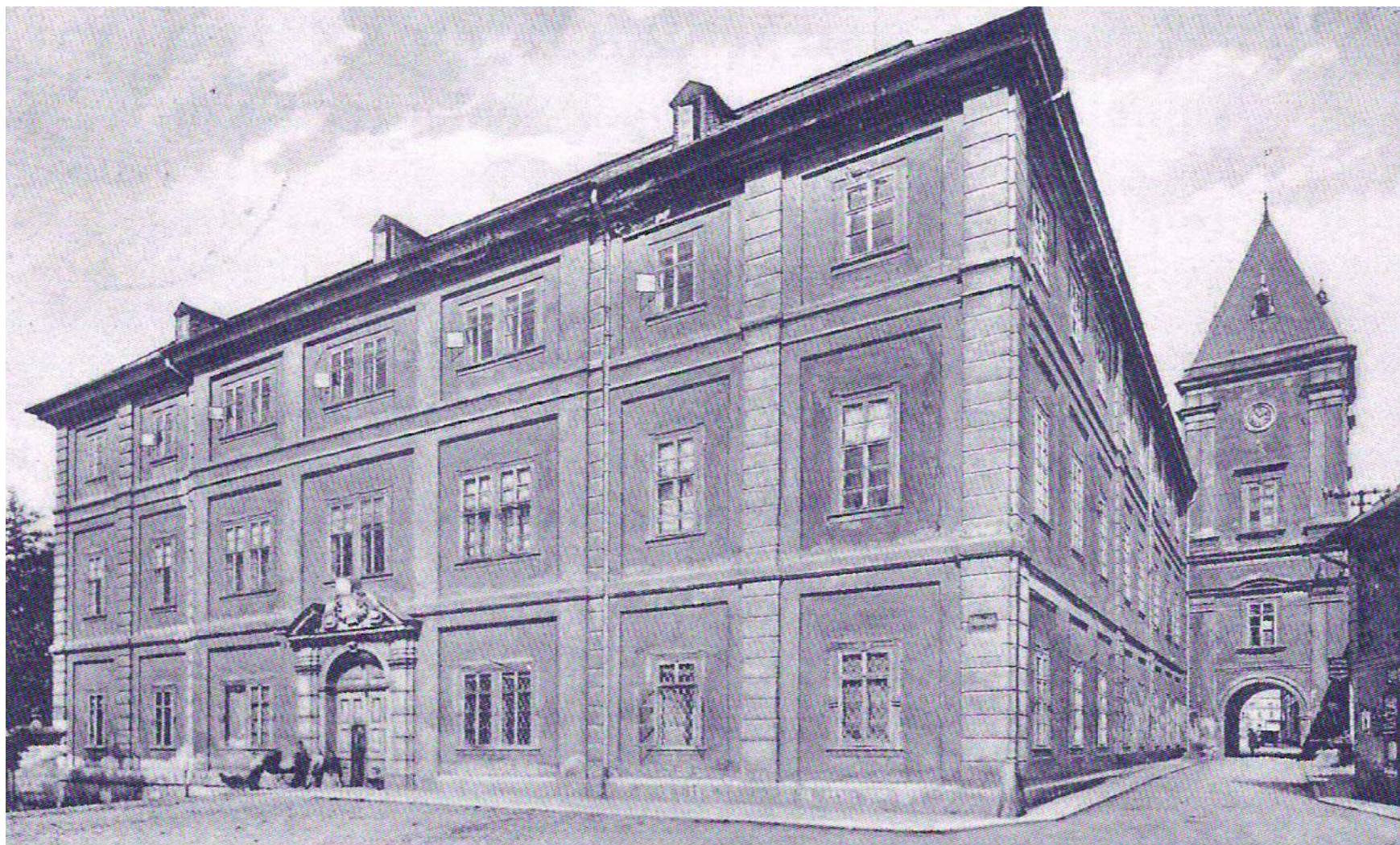

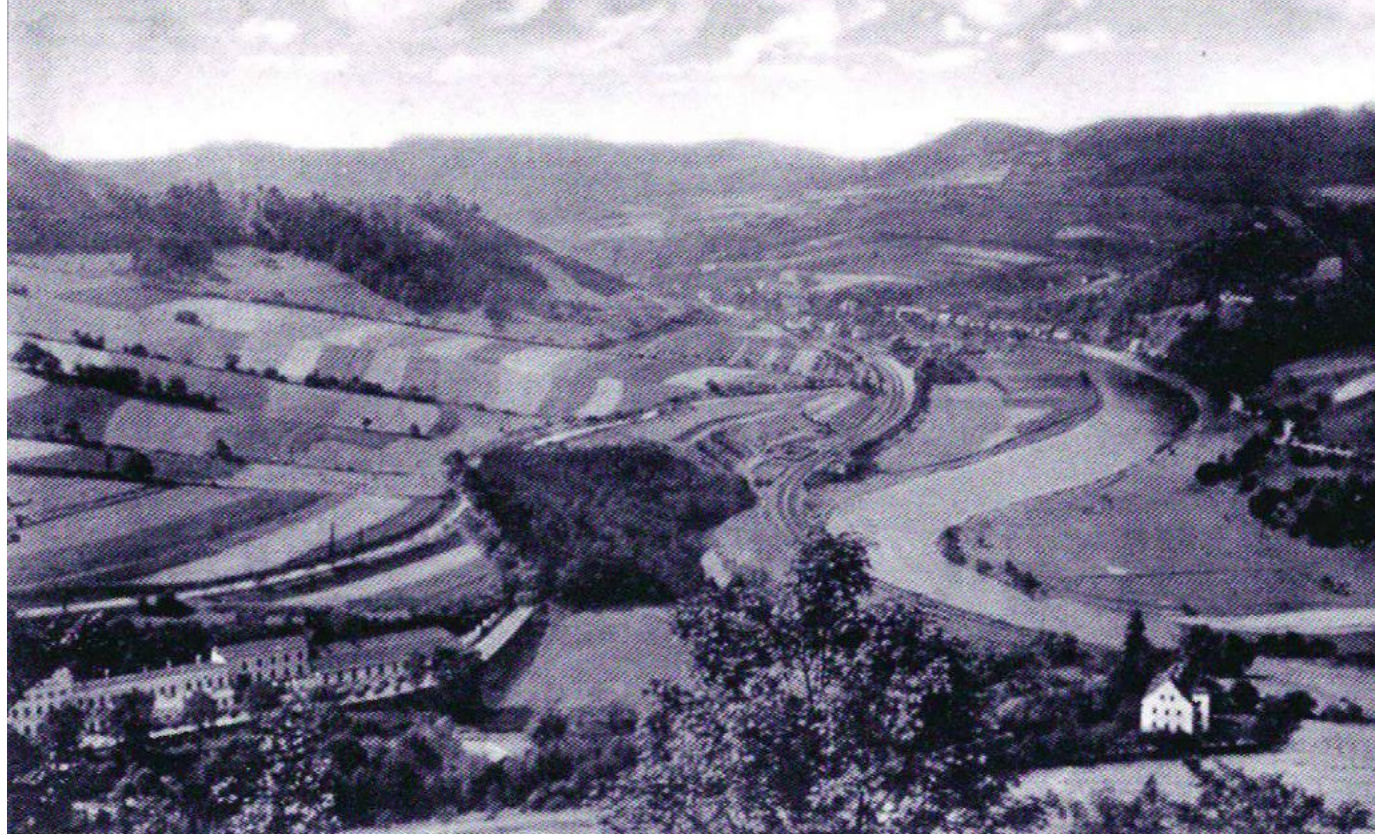
Koncentrační tábor Ostrov

Koncentrační tábor Korunní

Vlevo dole stáčírna minerálních vod

Der Reichsführer

gab am 15. 9. 1938 Befehl, in allen -Heimen und Kantinen ausschließlich das -eigene natürliche Mineralwasser

Sudetenquell

abzugeben. In diesem Befehl hieß es wörtlich:

Seit Jahren sind wir bemüht, die -Männer daran zu gewöhnen, ihren Durst mit nichtalkoholischen Getränken zu stillen und sich den so oft übermäßigen Genuß von Bier, Wein u. ä. abzugewöhnen. Diese Bemühungen waren so lange erfolglos, als der Preis der alkoholfreien Getränke höher war als der alkoholischer Getränke. Ich habe aus diesem Grunde das V. u. W. Hauptamt beauftragt, im Sudetengau einige Mineralquellen zu erwerben. Die Quellen liefern ein kohlenfürearmes sogenanntes stilles Mineralwasser von ausgezeichnete Güte.

-Kameraden! Trinkt euer Mineralwasser

Trinkt Sudetenquell

Propagační leták s nařízením vůdce SS Himmlera, jenž si přeje, aby všichni muži SS byli zdraví, nepožívali alkoholické nápoje a pili zejména minerální vody společnosti Sudetenquell.